

VERTEC.

Izhaja
1. dne v
mesecu
in stoji
za celo
leto 2 gl.
40 kr.,
za pol
leta 1 gl.
20 kr.
Po
pošti:
za celo
leto 2 gl.
60 kr.,
za pol
leta 1 gl.
30 kr.

Naroč-
nina naj
se na-
prej pla-
čuje in
pošilja
ured-
ništvu v
šent-
peter-
skem
pred-
mestji
hš. št. 15
v Lju-
bljani.
(Lai-
bach.)

Časopis s podobami za slovensko mladost.

Štev. 4.

V Ljubljani 1. aprila 1873.

Leto III.

Otrok na vertu.

Miloduhe ve cvetlice,
Drage mi prijateljice,
Le cvetite, le cvetite,
Serčno mene veselite!

Dokončavši svoje delo
K vam pridirjam rad veselo,
In radujem se med vami,
Kakor brat med sesticami.

Vaših lic lepota krasna,
Spremenljiva, kratkočasna,
Vam ne bo na vek ostala,
Meni ne na vek sijala.

Ostre sape bodo rjule,
Vse se bodete osule,
In po zemlji suho, velo
Vaše cvetje bo trohnelo.

Naglo dalje čas ropoče,
Meni — ah! ne bo mogoče
Vedno kakor zdaj ostati,
In se z vami radovati.

Vsak dan je resnejša dōba,
Vsak dan ide bliže groba,
Časove težave, sile
Bodo mene spremenile.

In zato mi le cvetite,
Serčno mene veselite,
Drage mi prijateljice,
Miloduhe ve cvetlice!

— e —

Deset krajcarjev cesarja Jožefa.

(Povest iz národnega življenja češkega.)

(Konec.)

III.

Drugo jutro gresta Janez in Miha v mesto, da si poiščeta službe.

Janez je svoje priporočilno pismo na prvega suknarkega fabrikanta že oddal, ter je bil tudi čez nekaj ur pozneje že v njegovo delarnico sprejet.

Revnemu Mihatu ni šlo tako po sreči. Njemu je bil svet zapert. Pri vseh posestnikih vertov je bil, povsod se je oglaševal, ali vse zastonj. Vsak mu je odgovoril, imamo že vertnika, pridi v jeseni, ko se bode sad obiral.

Ubogi mladenič je mislil na svojo mater, katerej je hotel sè svojim za-sluzkom v Pragi pomagati. Zdaj bo reva še večje pomankanje terpela.

Sè solznimi očmi je hodil okoli, ter je včasih kaj bral iz knjižic, katere mu je mati dala.

Nek človek, že precej v letih, vprašal ga je, zakaj je tako žalosten? Ko je izvedil vzrok njegove žalosti, nasmeje se mu in ga potolaži:

„Ako drugega nič ne iščeš nego dela, kmalu si bodeš pomagal. Moj vert-nik rabi dobrega pomočnika v vertu na Višehradu, pa pojdi z mano.

Mož je bil bogat in sploh spoštovan zlatar pražki. Vzel je Mihata k sebi, ter mu je dal službo v svojem vertu na Višehradu.

Kako se je Miha radoval, ko je prvo pismo materi pisal, ter jej čez ne-kaj mesecev tudi že nekoliko prihranjenih krajcarjev poslal. Na grofa v ze-le-nej suknji, kateri mu je deset krajcarjev podaril, ni prav nič več mislil, ter ga tudi ni iskal; službo je imel, pa mu posredovanja gospoda grofa ni bilo treba.

Pri delu prešla je mlademu Mihatu hitro vesela spomlad. V tem času je svojej materi že dva pisma poslal, a v vsakem bila sta po dva sreberna tolarja. Še toliko časa ni imel, da bi mogel svojega tovariša in rojaka Janeza obiskati.

Ta je bil, kakor smo že rekli, pri nekem bogatem suknarji v službi. Pa on ni bil v Pragi samo zavoljo svoje službe, iskal si je tudi zabave in veselja; večkrat se je jezil celó nad solncem, da ga v spanji vznemiruje, pa je tudi večkrat karal vratarja, ki je vsako noč že ob enajstjej uri zaklenil vrata, ko je namreč on v kerčmi najboljše volje bil. — „Vsaj se samo enkrat živi,“ je večkrat dejal.

Tega svojega prigovora se je Janez čversto deržal. Čez osem tednov, odkar je prišel v Prago, je po navadi svojih tovarišev imel že dolgo pipo (fajfo) iz morske pene, ki jo je drago plačal ter iz nje pušil, da je bilo grôza. Tudi si je našel dosti molopridnih tovarišev, kateri mu so pomagali sreberne dvaj-setice v pivarnah zapijati, pa tudi gerde nesramnosti doprinašati; zato je pa Janez imel že skorej steklene oči na svojem obrazu, ki je še nedavno žarel kot dragi kamen . . . Sercé mu je bilo tako pusto in prazno, kakor pozneje njegova mošnja, a ko je leto minulo, začel je Janezov gospodar godernjati nad lenim in pokvarjenim mladeničem, da ga namreč ne more dalje imeti pri svojem ro-kodelstvu; začeli so godernjati tudi Janezovi sodelavci nad njim in nad odertniškim kramarjem, ki je vsaki dan hodil okoli delarnice in Janezu nje-gove mejnice pokazoval; godernjal je pa tudi sam Janez nad svojimi stariši, ki mu niso hoteli več denarjev pešljati. Mislili so baje: dober rokodelski po-močnik, katerega stariši na pot dobro spravijo, si pač lahko kaj zasluži; pa so imeli tudi še več drugih otrok preživeti, k temu so pa še jako neugodne raz-mere, v katerih je bilo takrat naše cesarstvo, ovirale tergovino s turškimi deže-lami, in to je posebno Janezov oče prav dobro čutil.

Tako je minulo eno leto. Naša mladeniča Janez in Miha sta vsak po svoje živela.

Janezov oče naglo umerje. Zapustil je, kar nihče ni mislil, več dolga

nego premoženja; poleg tega mu je pa še h koncu njegovega življenja ogenj veliko škode napravil. Namesto prejšnega bogastva, bilo je zdaj v hiši vdove in štirih otrok veliko uboštvo.

Janezova obertnija je bila prav slaba; upniki so ga jeli tirjati, od doma ni dobival nobene pomoči, sam je bil pa bolehen, in tako ni vedil, kaj bi počel.

V tej velikej stiski pade mu na misel, da ima v mestu dobroserčnega rojaka Mihata, za katerega je slišal, da je pri zlatarji. Nikoli ga ni poprej obiskal, ker mu ga ni bilo treba. Slišal je o Mihatu, da mu gre dobro, da se čisto in lepo nosi, pa da si je tudi že nekaj denarjev prihranil. In ker so ga upniki že toliko naganjali, mislil si je Janez, da bi mu morda Miha mogel nekoliko denarjev posoditi. Njegova prevzetnost mu tega dolgo ni pripustila, ali kaj si če? — brez denarjev in upanja bil bi prisiljen beračevati.

Odloči se torej neko nedeljo po poludne, ter se podá k svojemu nekadanjemu tovarišu. Odkritoserčno se mu vsega odkrije, pa ga prosi le za deset

goldinarjev na posodo. Rekel je, da mu je le za nekoliko trenutkov toliko denarja treba, in mu hoče zopet vse pošteno poverniti. Dobroserčnemu Mihatu je bilo že to dosti, da je bil Janez njegov rojak. Serčno obžaluje svojega tovariša ter mu s pobešenimi očmi reče, da je ravno včeraj svoje prihranjene krajcarje materi poslal, in je zdaj sam suh kot poper.

Bilo mu je zelo težko pri sreci, da svojemu rojaku prošuje ni mogel

izpolniti, in ko je videl, da se mu Janez nekako neverjetno smehlja, privleče svojo mošnjico iz škrinje ter reče: „Glej, ljubi Janez, to mi je vse, kar še imam.“

V mošnjici je bilo le onih deset krajcarjev, katere je nekedaj od grofa dobil na cesti v Nahod.

Ponudi je Janezu: „Na vzemi“ pravi mu dobroserčno, „vzemi te zadnje krajcarčke; morebiti si ž njimi kaj pomagaš.“

Janez je bil ves dan lačen in nehotè seže po denarji, katerega je pred nekaj leti iz svoje mošnjice vergel.

Ali naenkrat zgrabi krajcarje tretja roka. Bil je namreč Mihov gospodar, zlatar iz Višehrada, ki je krajcarje vzel, ter jih pozorno gledal.

„Bodi varčen,“ reče Mihatu, saj si pač zmiraj varčen bil. In zdaj hočeš tako lep denar zaferčkati, kakor da bi bili to kaki vinarji.“

Miha ga debelo gleda, a on nadaljuje: „Lepo je od tebe, kakor sem

ravno slišal, da tako rad svojemu rojaku pomagaš, ali pri tem pa vendar tudi nase ne smeš pozabiti . . .“

Zlatar vzame krajcar za krajcarjem v roko, vsakega obrača in ogleduje, maje z glavo in se smeje; potem pa gre, brez da bi kaj rekel, v svojo delarnico, ter se kmalu poverne z velikimi očali na nosu in prinese sabo siv, tenek kamen in pilo, s katero začne krajcar rezati in vertati, tako dolgo, da naredi luknjo na enem kraji. Zdaj porine pilo vanj in krajcar počí v dve polovici, in glej — iz bakrenega krajcarja pade na mizo zlati, ogerski cekin . . .

Miha in Janez stojita kakor okamenela pred zlatarjem. Zdaj vzame zlatar tudi drugi, tretji in tako dalje vseh deset krajcarjev redoma v roko, vsakega prepili in iz vsakega pade ogerski cekin.

„Precej sem si mislil,“ poreče smijaje se zlatar ter poskuša cekine na nekem kamenú, ako so res čistega zlata, — „precej sem si mislil, da so ti debeli krajcarji terezijanskega kóva, in da imajo nekaj dražjega v sebi; kajti predebeli so se mi zdeli za bakreni denar.“

In tako je bilo. Cesarica Marija Terezija je namreč, kakor je znano, večkrat dala v bakreni denar vkovati cekine, ter je tak denar rabila za različne prijazne darove, posebno za družine. Taki denarji, se vé, bili so le malo komu znani. Oni krajcarji torej, katere je grof dal Mihatu in Janezu na cesti pri Nahodu, bili so tudi taki.

Miha pri tej priči ni znal, kaj bi rekel.

Bled kot cunjá je stal ves osupnen pred zlatarjem, a Janez je bil jezen in si je mislil: „Kako sem bil pač neumen, da sem tako lepe denarje kramarju zastonj tja vergel!“

Tako je bil Miha nenadoma gospodar od 10 ogerskih cekinov, a njegov rojak Janez ni imel niti vinarja.

Miha je koj mislil na svojo mater. Kako bi pač staríco veselilo, ko bi jej ta bogat zaklad poslal! — Kako bi reva koj odložila očala, ter bi si brisala solze hvaležnosti! Kako bi vendar blagosloвила svojega sina! —

Premišljeva je to, stopijo mu solzé veselja v oči.

Ali stoj! — Pošteni mladenič si je še nekaj drugega mislil.

Ali je pa res blagi dobrotnik vedel, da so v krajcarjih cekini? Znabiti da je on sam mislil, da so le bakreni krajcarčki?

In ako ni vedel, da so cekini notri?

Potem se je zmotil.

In kedó bi tudi dvema popotnikoma za tako majhno delo koj 20 cekinov plačal?

Gotovo da grof ni vedel za cekine, — „a krivično blago nikoli ne tekne,“ rekla mu je večkrat njegova dobra mati.

Tako je Miha mislil in mislil, ter naposled rekel svojemu gospodarju: „Moram grofa vendar prositi, da denar, pri katerem se je zmotil, nazaj vzame, ter vidi, da je na svetu tudi še poštenih ubožcev.“

Ves razmišljen naglo odide gori proti Hradčinnu, ter na Janeza popolnoma pozabi.

Njegov gospodar gleda dopadljivo smijaje se za njim.

IV.

V tej naglici je pozabil, da je že celo leto minulo od one dogodbe na nahodžkej cesti, pa da bi se lahko zgodilo, da grofa več v Pragi ni; nù vendar si je mislil, da je velikodušni dobrotnik, ki mu je naročil, da naj pride k njemu, vendar le znabiti v Pragi. Odloči se, koj ga poiskati in berž, ko ga najde, izročiti mu denar.

Ko je tako naglo dirjal mimo Švarcenbergovih poslopij, se je skorej zadela v nekega priletnega gospoda, ki se je z dolgo palico sprehajal onod.

„Počasi, le počasi mladenič,“ nasmeje se mu gospod prijazno, „vsaj nisi divji lovec tam v čeških gozdih.“

Mihatu se je prijazno obličje gospodovo tako dopadlo, da si ga upa koj nekaj vprašati.

„Milostivi gospod!“ reče, „morda bi mi znali povedati, kje bi našel zelenega grofa?“

Gospod se nasmeje in zmaje z glavo.

„I nù,“ nadaljuje Miha, „grofa Falkensteina sem hotel reči!“

Stari gospod pomeri Mihata z očmi od glave do peté. „Falkenstein? Falkenstein?“ odgovori, „hm — hm — kaj bi pa rad z grofom Falkensteinom? V celej Pragi ni grofa s tem imenom.“

„Oj,“ prosi Miha, ne bodite hudi, da sem se prederznil vas vprašati; lahko je, da gospoda grofa ni več v Pragi, ali pred enim letom je moral vendar tukaj biti, ker bi me drugače ne bil mogel povabiti k sebi na Hradžin. Do zdaj ga nisem iskal, ker ga nisem potreboval; ali zdaj mu moram njegove denarje nazaj dati in ga moram dobiti, naj si bo, kjer koli hoče, — iz svetá menda ni izginil!“

Stari gospod se smeje, a Miha mu obširno pripoveduje vso dogodbo o desetih krajcarjih, — počemši od one dogodbe na cesti, — vse do današnjega dné. —

Ko je mladenič povest doveršil, prime ga gospod za roko in mu prijazno reče: „Ti si redka prikazen na tem svetu! Za to hočem skrbeti, da te pripeljem k stopnicam, na katerih dobiš lahko darilo za svojo poštenost.“

Zdaj pelje Mihata do kraljevega gradu skozi železna vrata na Hradžin, kjer je stala majhna kočija. Miha je moral k njemu sesti, voznik počí z bičem in stari gospod zapové kratko: „na vert.“

Prišedši tja, pelje neznani dobrotnik Mihata v krasen vert. Miha že od daleč vidi dva gospoda, kako se zaupljivo pogovarjata, in . . . če se ne moti . . . eden je po vnanjem zaderžanji ves tak, kakoršen je bil zeleni grof na nahodžkej cesti, a oni drugi bode, prej ko ne, njegov spremljevalec.

Miha seže z roko v žep, da bi se prepričal, če so še denarji notri.

„Oj, to je prav oni zeleni grof“ misli si, ko se je stari gospod njegovega spremljevalcu začel priklanjati, ter mu nekaj v francozkem jeziku po tihoma pripovedovati. Grof je bil ravno tako oblečen, kakor takrat, ko je bil na nahodžkej cesti. Pogleda in zapazi Mihata.

„Oho, to je moj znanec, ki mi je pomagal na cesti!“ pravi smijaje sé, „kaj si me vendar prišel obiskati; dolgo si me pustil čakati nate in ko bi se ne bil slučajno zopet nazaj v Prago povernil, bi me ne bil našel več tukaj . . vsaj je že celo leto minulo, od kar se nisva videla . . .“

Miha se tudi priklone, kakor je starega gospoda storiti videl. „Milostivi gospod, še zdaj me ne bi bilo tukaj,“ pravi potem, „ker mi niste nič dolžni, ali vi ste se hoteli šaliti z menoj in ste si v ta namen šalo izbrali, katera bi me bila lahko ob mirno vest pripravila, ako bi vas ne bil tukaj našel.“

„Kako to?“ vpraša smijaje se zeleni grof.

„Nikarte pa vendar misliti,“ nadaljuje dobroserčni mladenič, „da sem znabiti vse leto premišljeval, bi-li vam dobro skrite cekine povernil; onih deset krajcarjev, katere ste mi dali na nahodžkeji cesti, sem si bil shranil in še zdaj bi ne bil vedel za skrite cekine, ako bi ne bil moj gospodar, ki je zlatar, vsak krajcar prepilil. Zdaj pa le vzemite, kar je vašega; vsaj gotovo niste vedeli, da v bakrenih okrogličih tičijo tako lepi zlati cekini!“ —

„Ej, da nisem jaz vedel!“ — pravi smijaje se gospod v zelenej suknji, ter pazljivo preobrača cekine v roki, kakorda bi kaj tacega še nikoli ne bil vidil.

„Ne delajte se vendar tako nevednega,“ reče Miha, „vsaj vam pač ne bodem verjel, če bi rekli, da ste debele krajcarje od zunaj in znotraj dobro poznali, ter da ste naju le hoteli skušati, ako sva dosti poštena. Nù, kakor vidite, v meni ste vendar poštenega človeka našli.“

Stari gospod, ki je Mihata pripeljal, se je že bal, da bo mladenič kako besedo preveč izgovoril, ker je namreč čedalje več in odkritoserčniše govoril; nù zdelo se je, da se odkritoserčni govor verlega mladeniča dopade grofu.

„Nù,“ pravi in ga na ramo poterka, „veseli me, da si tako pošten in da si nazaj prinesel, kar misliš, da ni tvoje; . . . ali pa ni tudi tvoj tovariš . . .“

„Ravno takih deset krajcarjev od vas dobil,“ preseka mu Miha besedo.

„Nù, in kje je on?“ vpraša grof.

„On — on —“ jeclja Miha, „ne vem, res ne vem, — on ni — on ni —“

„Tako poštena duša, kakor ti!“ poprime grof besedo. „Zato pa tudi vedi, da bom s tabo tako ravnal, kakor si zaslužil. Deset cekinov si le vzemi; jaz sem dobro vedil, da so v krajcarjih, ko sem ti je dal, zato le vzemi!“

„Gospod, tega pa ne,“ odgovori Miha; „moj gospodar, ki dobro vé za te cekine, bi mislil, da sem si morebiti izprosil od vas ta denar, a beračevati za denar se poštemu človeku ne spodobi. In toliko, kolikor mi dati hočete, si z onimi par žebliji, ki sem je vlani v kolo zabil, pač nisem zaslužil. Dajte mi rajše kako pobotnico, s katero se bom gospodarju lahko izpričal, da vam sem denarje res pošteno nazaj izročil.“

„Dobra duša!“ začudi se gospod in ga prijazno pogleduje. „Ako bi vsi ljudje bili tako pošteni kakor si ti, in bi le za to plačilo zahtevali, kar si pošteno zaslužijo, mogel bi se vladar in domovina veseliti; ali mnogo jih je kateri bi radi le od tujih žuljev živeli . . .“

„Naj drugi delajo, kakor jim drago, to mene nič ne briga; odgovori Miha. „Zdaj mi pa le hitro naredite pobotnico, vsaj vidite, da bo nevihta in moram naglo domov iti, da še o pravem času spravim cvetlice pod streho.“

„Nù, ker si ti tako natančen,“ smeje se grof, „moram tudi jaz biti; precej bo pobotnica gotova.“

Namigne svojemu spremljevalcu. Ta prinese iz hišice papir in črnilo, katero postavi na kameneno mizo v vertu.

Grof v zelenej sukni sede in piše poterdilo.

„Takó“ pravi smijaje se in posiplje papir s peskom „hočeš imeti tudi kakošno pričo?“

„Bi ne škodovalo,“ reče Miha in pogleda po strani blizu stoječega gospoda. Grof mu namigne, gospod se vsede in podpiše pobotnico.

„Nù, zdaj smo se poravnali!“ reče grof smijaje se in vzame cekine, katere mu je Miha na tanko in varčno na mizo odštel, — ter je spravi v svoj žep.

„Dà, odgovori Miha in spravi pobotnico, ostanite zdravi in ako dovolite vas bodem še v tem lepem vertu obiskal, vsaj kakor vidim, manjka vam cvetic, imate le samo francozko salato, a morebiti, da bi si jaz tukaj tudi kaj zaslужil sè svojim vertnarskim nožem.“

„Dobro, dobro,“ pravi grof smeje se, „v nedeljo se zopet vidimo; takrat me moreš na Hradžinu v gospodski hiši pri češkem levu obiskati; jaz bom še en teden tukaj in potem grem na svoje posestvo blizu Dunaja. Z Bogom!“

Serčno se smijaje odide potem sè starim gospodom, s katerim je bil Miha prišel, in sè svojim spremljevalcem gori po stopnicah.

Čez dve uri pozneje je stal Miha s pobotnico v rokah pred svojim gospodarjem.

Ta razvije papir in bere list:

„S tem listom poterjujemo, da smo od plemenitega vertnarskega pomočnika Mihata Tavbarja iz B., poštenega in zvestega mladeniča, prejeli deset ogerskih cekinov, katere smo zanj koj dali v Našej blagajnici za 500 srebrnih goldinarjev izmeniti, ter smo Našemu blagajniku zaukazali, da ta iznesek poštemu mladeniču izplača. Ker so pa sploh zvesti in varčni ljudje redka prikazen na svetu, imenujemo poštenega Mihata Tavbarja ob enem za svojega vertniškega nadzornika na Naših družinskih posestvih v doljnjej Avstriji, ter mu bomo posebno imenovanje za to službo še ta teden izročili.

V Pragi, leta 1768.

J o ž e f.

Grof Auersperg, priča.“

prišel v Prago, je mnogo poštenih ljudi obdaroval.

Stari gospodar Mihatov ni mogel tega lista do konca prebrati. Jokati se je začel. Miha ves bled stoji pred njim; debele solze mu kapljajo po licih na papir — najlepša hvaležnost za veliko milost cesarjevo.

Cesar Jožef II., ki je takrat še vladal sè svojo materjo, potoval je takrat pod imenom grofa Falkensteina, in nihče drugi nego on je bil, ki je Mihatu daroval onih deset z zlatom napolnjenih krajcarjev. Ko je zopet

Kaj se more še drugega misliti, kakor da je Miha že drugo jutro klečal pri nogah svojega visokega dobrotnika; da je čez osem tednov pozneje na cesarsko posestvo sè svojo materjo kot vertniški nadzornik potoval; da se je potem čez eno leto srečno oženil z hčerko svojega gospodarja, zlatarja na Višegradu, in da je v sivej starosti, ko je svojim otrokom večkrat pripovedoval o svojej sreči in o nesreči svojega rojaka Janeza, kateri je pozneje prišel v neko predilnico in je vsled svojega slabega življenja zgodaj umerl, vselej sè solznimi očmi pogledal podobo slavnega cesarja Jožefa II., kateri že davno pri svojih slavnih prednikih počiva v cesarskeji raki na Dunaji.

Poslovenil Lj. T.

Manica in Jožek.

Poldrugo uro od terga proč je živela vdova Manica sè svojim Jožkom. Precej visoko na hribu „Čredež“ je stala njena lesena hišica na majhnej pa prijetnej ravnini. Okolu hišice je bilo polno sadnih dreves, na katerih so drobne tice spomladi gnjezdile in svoje mične pesmice ščebetale. —

Ko je umerl Manici mož, je Manici zelo terdo šlo. Morala je toraj prodati nekaj svojega posestva, da jej je bilo mogoče dolgove poravnati. Prično je delala sè svojim Jožkom, ki je bil edino njeno veselje, da si je prislužila vsaj toliko, da je pošteno živeti in davke plačevati mogla.

Približala se je jesen. Manica in Jožek sta že mnogo pridelkov iz polja pospravila pod streho. —

Ali nekega dné se je prigodilo, da so Jožkova mati nagloma zboleli. Jožek gre hitro v terg po duhovnega gospoda, da bi bolno mater prevideli sè svetimi zakramenti, in da pokliče tudi zdravnika. Zdravnik je dejal, da mati sicer niso nevarno bolni, a vendar se morajo varovati, da se ne prehladé.

Jožek, ki se je zelo bal za svojo dobro mater, je zmešom pri njih stal, jih odeval in gledal na uro, ki je visela pri vratih, da je vedel o pravem času zdravila materi podajati.

Že je preteklo nekaj dni, a materi je bilo vedno slabejše. Zdaj so tudi zdravila pošla in Jožek je moral zopet iti po druga, če tudi s težkim srcem, kajti zelo težko mu je bilo bolno mater samo pustiti doma.

„Le pojdi le“ — rekli so mati — „in nič se ne boj, vsaj mi ni tako hudo.“ Jožek uboga in gre zjutraj zgodaj iz doma.

Bilo je lepo jesensko jutro. Solnce se je ravno vzdigalo izza gor in ogrevalo verhunce visokih gorà; po dolinah pa je ležala še gosta megla. —

„Čredež“ je bil visoko gorovje poraščen z debelimi bukvami, kjer so bili tudi lepi listniki. Tu pa tam so se raztegale majhne tratice, po katerih so se pasle lehkonožne serne v velikih družbah. Skorej ves Čredež je bil lastnina nekega grajščaka, ki je imel posebno veselje do lova. Povabil je ravno tega dné mnogo plemenitašev na tako imenovani veliki lov v Čredež; prišlo je prav obilno število gospodskih lovcev, ker tukaj so le vsako tretje leto šli pobijati divjino in vsak se je nadejal svojega pléna. — Jožek, ki je šel ravno ta dan po

zdravila, pride kmalu do velike ceste. Kar se pripelja polhen voz neznanih gospodov s puškami in psi — bili so lovci. Jožek se jim odkrije in gre svojim potem. Poldesetih je bilo, ko pride v terg. Urno stopi k zdravniku, a ni ga bilo doma. Jožek je moral toraj čakati. Vsaka minuta mu je bila večnost. Pa kako bi mu ne bila? Bolna mati so čisto sama doma. Bog vedi, kako hudo jim je zdaj; morda že umirajo! Take misli rojile so mu po glavi in Jožek se prične milo jokati. Ko ga pa nek kupec jokajočega zagleda stopi k njemu in ga vpraša: „Deček, čemu jokaš? Čigav pa si?“ Jožek se odkrije in pové vse na tanko. Kupcu se ubogi deček v serce smili in mu reče: „Pojdi z mano, da se pri meni malo pogreješ, dokler ne pride zdravnik.“ Jožek ga rad uboga in gre z njim.

O poludne mu dà kupec tudi kosilo, in po kosilu mu reče kupec: „Pojdi zdaj k zdravniku, mislim da je že prišel in potlej pridi še malo nazaj.“ — Kmalu pride Jožek z zdravili nazaj k dobremu kupcu. Kupčeva gospa, dobra in usmiljena žena, podá mu zveženj rekoč: „Vzemi ta le zveženj in nesi ga domov materi, da se malo okrepcajo. Tukaj pa imaš še nekaj krajcarjev, da je boš imel za potrebo. Jožek se lepo zahvali, poljubi gospej roko in hiti k bolnej materi domov. —

Nebó, zjutraj še jasno kot ribje oko, bilo je zdaj s črnimi oblaki prevlečeno. Začelo je deževati in čedalje bolj temno prihajati.

Jožek prav urno dalje koraka. Dež bolj in bolj pada, temá prihaja in hud vihar nastane.

Jožek ni vedel, kaj bi storil. Kakega zavetja si poiskati — misli si — bilo bi pač še najboljše — a bolna mati sama doma — pride muna spomin in urno zopet dalje korači. Zdaj začne grometi in bliskati se, silna ploha se vlije in Jožek ni mogel naprej. Da si nerad stopi vendar malo po stranskem poti proti kapelici križevega pota.

Kapelica je bila prav lepo zidana; po pravljici jo je dal sezidati nek vitež, ki je bil Turkom ubežal in se na tem kraju skril. Jožek stopi v kapelico, ki je bila odperta, pade pred oltarčekom na koleni in moli za svojo bolno mater. Po molitvi vstane, pogleda vèn in vzdihne: „Oj kako moja dobra mati zame skerbé, ker me tako dolgo ni domov!“ Pri tej priči hoče zopet dalje. „Kam bodeš šel, ko tako lije,“ oglasí se nekedo v kapelici in neznan gospod s puško na rami stopi predenj. Jožek se prestraši. „Nikar se me ne boj! Jaz sem bil na lovu. Zgubil sem se od svojih tovarišev, in ko je nevihta nastala, šel sem si iskat zavetja in hvala Bogu, prišel sem do te kapelice, kjer sem hotel vedriti, in če bi treba bilo tudi za oltarčekom prenočiti. Zelo sem se začudil, ko si ti sim prišel. Ko pa si začel moliti in tožiti svoje nadloge Bogu, sem sprevidel, da si dober in pošten deček.“

Neznani gospod je Jožka še marsikaj popraševal in Jožek mu je na vse lepo odgovarjal. „Bi li mogel s tabo“ vpraša naposled gospod ubogega dečka „da bi pri tebi prenočil?“ Jožek reče nato: „Lehko, ali gospod na slami boste morali ležati. Mati so bolni in ležijo v postelji, jaz si pa posteljem v hiši na tleh.“

„Samo da bodem pod streho“ odgovori nato gospod.

Med tem razgovorom poneha nevihta in bledaluna se prisveti izza črnih oblakov.

Jožek in gospod se podasta iz kapelice in po ozkej stezici v pol uri prideta srečno do Jožkovega doma. — Jožek naredi luč, ter stopi berž k materini postelji. Mati se mu lepo nasmehljajo rekoč: „Kaj si vendar prišel, ljubi moj Jožek? Tako sem se zate bala! Prej sem bila malo zaspala in zdaj se nekoliko boljše počutim.“ Jožek je bil zelo vesel te novice.

Zveženj, katerega mu je dala kupčeva gospa, zdaj razveže. V njem je bilo različnih jedil.

Jožek je podá materi in jim pové, kako je moral čakati zdravnika; da mu je kupčeva gospa dala ta zveženj in tudi kosilo o poludne; pripoveduje, kako je prišel s tem gospodom skupaj, pokaže ga materi, in gospod bolno mater prav prijazno pozdravi.

Nekoliko pozneje gre Jožek vèn in prinese dva otepa slame, ter postelje tujemu gospodu blizu peči, kjer je kmalu prav sladko zaspal. —

Jožek še materi podá zdravila in po končanej večernej molitvi tudi on kmalu zaspi.

Drugo jutro je bil lep dan. — Gospod je še malo poležal, Jožek je pa vstal in spekel koruna. Čez nekoliko časa vstane tudi gospod. Jožek prinese nekoliko lepo zapečenih korunov in je ponudi gospodu za kosilce.

Nato pelje Jožek tujega gospoda malo pogledat vèn. Gospodu posebno dopade sadno drevje okrog hišice, ki je bilo prav redno zasajeno. Na debelej jablani je bil navpik privezan kol, na katerem je bila počez pribita deščica.

„Čimu je pa to?“ popraša gospod.

— „Tu gori nastavljam po zimi ubogim tičicam zernja in bučevih koščic, da revice gladú ne poginejo.“

Ko je gospod malo pogledal okolu hišice, stopi zopet nazaj k bolnej materi v hišo. „Mati!“ je nagovori, dobrega sina imate. Ko sem bil včeraj na lovu in sem si šel zaradi gerdega vremena zavetja iskat, pridem k sreči do kapelice, kjer sem hotel za oltarčekom prenočiti.

Čez nekaj časa pride vaš Jožek. Pade na koleni pred oltarčekom in moli za vas. Sam Bog mi ga je poslal, da sem tukaj pri vas na gorkem prenočil. Zelo me je že zeblo, in ko bi ga ne bilo, ne vem, kaj bi bil začel. Tu imate nekoliko denarjev, da si malo opomorete. Tudi zdravnika vam bodem poslal in za plačo vam ni treba nič skrbeti.“ Ko se gospod materi še lepo zahvali reče jim pri odhodu: „Kedar boste kaj potrebovali, pošljite kar Jožka k meni; v tergu stanujem v velikej hiši farnej cerkvi nasproti.“

Jožek je spremil gospoda še do velike ceste, in mu pot na tanko popisal, da mu ni bilo mogoče zaiti.

Mati so se zelo začudili, ko so slišali, da je gospod iz bližnjega terga, in da stanuje farnej cerkvi nasproti. Bil je namreč to bogat gospod, ki je ubožcem mnogo dobrega storil.

Gospod je izpolnil svojo obljubo. Berž drugi dan pride zdravnik, ki je ubogej vdovi vse drugače postregel nego poprej. Jožek je moral v terg, da prinese materi dobrih in tečnih jedil. Pri dobrej postrežbi so mati kmalu ozdraveli in čez nekaj dni so bili že iz postelje. Pervi njih pot je bil se vé da v terg k dobremu gospodu, katerega jim je sam Bog poslal, da se mu zahvalijo za izkazane dobre. Gospod je ubogo vdovo prijazno sprejel, dal jej je nekaj denarjev, da si poplača dolgove in jej je rekel, da naj svoje ma jhno

posestvo zopet s pridom obdeluje, kakor je to delala dosihdob. Manica je to tudi storila in še mnogo let je srečno in zadovoljno živela s svojim Jožkom, kateremu je po svoji smerti zapustila majhno pa lepo posestvo na Čredeži.

F. Šetina.

Zdrava Marija.

Lojze je bil jako dober otrok, dokler je bil še doma pri svojih starših in je hodil v domačo ljudsko šolo. Bil je pobožen kakor angelj, krotek in pohleven kakor jagnje, priden in marljiv kakor mravlja, pokoren svojim staršem in učiteljem. Pa ne samo to, on je bil tudi bogaboječ, spoštoval je stare ljudi, bil je uljuden proti svojim tovarišem in prijazen proti vsacemu človeku. Ob kratkem, Lojze je bil otrok, da mu ga ni bilo enacega v celej fari. Pač ni čuda potem, da je izveršil domačo ljudsko šolo z najboljšim uspehom.

Ker so bili njegovi starši premožni, dali so ga po nagovoru gospoda učitelja v bližnje mesto v ondotne višje šole. Pri slovesu je Lojze sè solzami v očeh obljubil svoji materi, da bode zmêrom dober in pameten; videlo se mu je tudi na obrazu, da so mu te besede zares prišle od srcá.

Iz začetka se je Lojzetu nekako čudno zdelo živeti v veselej družbi toliko dijakov, kolikor jih je bilo v mestu; nù malo po malo se jih je privadil in kmalu se je seznanil tudi z nekim Ostankom, svojim součencem, ki je bil za nekaj let starejši od njega.

Ostanka so dijaki sploh poznali kot hudobnega in jako pokvarjenega mladeniča. Zato so mnogi Lojzeta nagovarjali, naj se ne druží z njim, ali zastonj. Lojze pošten in še neizkušen deček še pomislil ni nato, da bi na svetu bilo tudi hudobnih ljudi. Posebno si pa kaj tacega ni mogel misliti o svojem tovarišu Ostanku, ki se mu je vedno delal dobrega in prijaznega. Ta gerdi hinavec se je znal prilizovati in je bil polhen najslajših besedi kakor šipečja jagoda koščic.

Dobro je vedel malopridnež, da so Lojzetovi starši premožni, in da svojemu ljubčeku radi dadó vse, česar je le prosi. Zato je sklenil se ga prav trdno okleniti, da ga bo potem toliko laže molzel.

In glej čuda! Ostankove gerde lastnosti nadvladale so Lojzetove lepe čednosti. Ostanek ga je naučil najpred legati in starše varati (goljufati); odvracal ga je tudi od pobožnosti, lepih nauk, in od vsega, kar se je bal, da bi bilo njegovim hudobnim nameram na poti. Tako je naš dobri Lojze, brez da bi bil vedel sam kako, kmalu postal zrel hudobnež. Na Boga je čisto pozabil, starše je varal, kar se je dalo, učiteljev ni ubogal, součence je sovražil, slabejšim od sebe je nagajal, a z močnejšimi se je skorej vsak dan pretepal. Dan na dan so prihajale tožbe o njem, in tako se je zgodilo, da tudi njegovi učitelji niso več mogli imeti poterpljenja z njim, ter so ga morali z Ostankom vred za vselej iztirati iz šole.

Kam se hoče zdaj podati nesrečni Lojze? Ostanek se malo briga zanj, še slišati neče nič o njem. K staršem se ne upa domóv; nihče mu ne dá še

skorjice suhega kruha; vse se ga boji, vse se ga izogiblje, kakor kake garjeve ovce. —

Glejte otroci! v takem žalostnem stanju je bil zdaj naš ubogi, od vseh zapuščen in brezbožni Lojze. Njegov hudobni tovariš Ostanek zapustil ga je popolnoma in je pobegnil, da ni nihče vedel kam. Gosposka ga je sicer iskala, da bi ga vzela v vojake, pa zastonj, od Ostanka ni duha ni sluha. Za Lojzeta starši niso hoteli nič vedeti, dasiravno jim je serce pokalo od žalosti. Nihče na svetu ga ni mogel terpeti, ostal je s a m kakor gol perst na nogi.

Tudi Bog mu ni hotel pomagati, ker se Lojze ni nikoli spominjal nanj in ga tudi ni nikoli prosil pomoči v svojej velikej nesreči.

Naposled pade hudobnež še v večjo pregreho; misli se namreč maščevati nad svojimi dobrimi starši, kakor bi bili oni krivi njegove nesreče. Černe, maščevalne misli goječ v svojem serci, napravi se nekega dne naravnost proti svojem rojstnem kraju. Po naključju je izvedel, da so skorej vsi seljani zunej na polji. Odločil se je tedaj, da bode najprej okradel svoje starše, zažgal njihov hišo in potem potegnil z ukradenimi novci v daljni svet.

Dobro vem, preljubi moji, da vas mraz izpreletava pri tej grozovitej misli brezbožnega Lojzeta, pa da se že bojite za njegove uboge starše. Nù ne bojte se, še živí stari Bog, ki je obvaroval nedolžne starše, in se je tudi usmilil nesrečnega Lojzeta.

Večerni mrak se je že polegal na zemljo, vse se spravlja s polja domóv, a naš mladi hudodelec na svoje grozovito delo. Ker se je nadejal, da njegovih staršev ne bode zgodaj domóv, gré v hišo in jim pobere vse denarje, kolikor jih pride v njegove tatinske roke. Ravno se je pripravljaj, da bi zažgal omaro, iz katere je pobral denarje, kar mu zadoni v večernej tihoti premili glas zvoná na uho, ki je naznanjal pobožnim věrnikom „Zdravo Marijo“ in je opominjeval k molitvi.

Ta našemu Lojzetu dobro znani glas večernega zvoná udari zdaj tudi na njegovo uhó, šine mu do sercá in luč božje milosti mu zasveti. Spomni se namreč, kako je nekedaj še kakor majhen otrok pri zvonjenji „Zdrave Marije“ sklepal svoji nedolžni ročici proti nebesom, in grôza ga izpreleti, ko se zavé, kaj namerava ravno zdaj storiti. Njegovo sercé vendar še ni bilo popolnoma okamenelo, kajti naglo ugasne že prižgano žveplenko, položí ukradene denarje zopet nazaj v omaro, in — ganjen prevelike milosti — pade na kolena, ter začne po več letih prvič zopet prav goreče k Bogu moliti. Zatopí se v molitev tako globoko, da pozabi še celó na starše, ki bi ga znali v hiši zateči.

In res; starši povernivši se s polja domóv se zeló prestrašijo, ko ugledajo, da jim je hiša odpertá. Oče hiti v hišo, pa čuvši neko zdihovanje postoji zunaj na pragu in tudi mati poleg njega. Morete si misliti, ljubi otroci, kako sta ste zauzela, ko sta spoznala glas svojega zgubljenega in nesrečnega sina. Še postojita zunaj na pragu in vlečeta na uhó. Zdaj slišita, kako Lojze jokaje moli nekako tako-le:

„Zahvalim se ti, dobrotljivi Bog, nebeški oče, da si me obvaroval tako grozovitega dejanja, katero sem hotel storiti. Ti, moj Bog, kličeš me k sebi; rad poslušam Tvoj glas in zopet bodem Tvoj pokoren otrok. Zapustiti hočem óvi kraj in se podati v daljni svet, kjer bom s Tvojo milostjo zopet mogel biti dober in pošten človek. Ti, ki hraniš tice pod nebom, in oblačiš lilije na polji, tudi mene skesanega grešnika ne bodeš zapustil.“

To izmolivši obriše si gorke solzé, poljubi sliko svojih staršev, ki je visela na steni, ter reče: „Oče, mati, odpustita nesrečnemu sinu, kakor mu je odpustil tudi Bog. Z Bogom, preljubi starši! z Bogom, premili moj rojstni kraj!“ To reki je hotel zapustiti sobo. Ali na pragu ga je pričakovalo od-perto naročje njegovih staršev, ki so vidši njegovo kesanje pozabili na vse nje-gove pregreške, ter ga zopet sprejeli za svojega sina enako onemu očetu v sv. evangelji. Lojze se je popolnoma poboljšal in je bil odsihdob dober in pošten človek.

Ljubi otroci! iz te pripovedi pač lahko razvidite, kam pripelje človeka slaba družba in koliko premore dobra goreča molitev pri Bogu v nebesih! Bežite tedaj pred slabo družbo kakor pred kakim strupenim gadom, in ne opuščajte nikoli molitve! —

(Bosiľjak.)

Zgodnja cvetlica.

Zime dnovi
In mrazovi
Niso šli še proč od nas;
Še narava
Terdo spava,
Zlati ni prišel še čas:

Prikazala
Pa je mala
Se cvetlica iz zemljé,
Se dozdeva
Mi, da reva
Smerti le naproti gré.

Po višinah
In dolinah
Merzla sapa še pihljá.
Od izhoda
Bo nezgoda
Tebi rožica prišla.

Huda slana,
Kon'c svečana
Skorej cvetko umori;
Teb' v svarilo,
Dete mило,
To-le cvetka govori:

„Kdor ne uboga
Ga nadloga
Tepe, skušnja to uči.
Je nesreča
To največa,
Če te škoda ne 'zmodri!

Še vesela
Bi živela
Z drugimi cveticami,
Pa pogumna
Dost' neumna,
Rekla sem sesticam si:

Pomlad kliče
Me in miče,
Hočem prosta jaz že bit'!
Ste norice
Ve cvetlice,
Da bojite se na svit!

So prosile
In svarile
Me sestrice: „Oj nikar!
Ta gorkota
Je sirota
Upati jej, Bog obvar'!“

Ne poslušam; —
Zdaj pa skušam,
Da nesrečen vsaki je,
Kdor naukov
In podukov
Dobrih, izogiblje se.“

Tako djala,
In jokala
Nežna cvetka je britkó
Naj v svarilo,
Podučilo,
Tebi dete bo mladó.

Ivan Zarnik.

Veliki četrtek.

O velikej noči so židje obhajali svoj praznik, ki se v hebrejskem jeziku „pasa“ imenuje, po naše bi se to reklo „mémohod“. Ta praznik so židje obhajali v spomin svojega rešenja iz egiptovske sužnosti. Na ta dan je vsaka družina jedla pečeno jagnje, ravno tako, kakor nekedaj Izraelci, predno jih je Mozes peljal iz egiptovske dežele. Rekli so tedaj tudi učenci Jezusovi svojemu gospodu in mojstru:

„Gospod, kje želiš, da ti pripravimo velikonočno jagnje?“

In Jezus jim odgovori: „Pojdite tja v mesto Jeruzalem. Našli boste človeka, ki bo nesel vodo; za tem človekom pojdite v hišo. Gospodar vam bo pokazal dvorano, in v tej dvorani pripravite velikonočno jagnje.“

V četrtek pred velikonočjo — mi mu pravimo veliki četrtek — je prišel Jezus s svojimi učenci v mesto Jeruzalem, in na ta dan se je zgodilo, da je Jezus pri zadnji večerji postavil presveto rešnje telo; sv. cerkev zategadelj tudi imenuje ta dan „Gospodovo večerjo“ (Coena Domini). Na ta dan

je Jezus prvič daritev svete maše sam opravil, ko je vzel pri zadnji večerji kruh v svoje presvete roke, ga blagoslovil, razlomil in dal svojim učencem rekoč: „Vzemite in jejte vsi od tega, zakaj to je moje telo.“ In ravno tako je vzel po večerji tudi kelih z vinom v svoje svete in čestite roke ga je posvetil in dal učencem rekoč: „Vzemite in pite vsi iz njega, zakaj to je kelih moje kervi, nove in večne zaveze, skrivnost vere, katera bo za vas in njih mnogo prelita v odpuščenje grehov. To storite v moj spomin.“ Po večerji, ko je izdajalec Judež iz dvorane odšel bil, je Jezus svojim učencem še noge umival, in jim priporočal, naj bodo ponižni, kakor jim je on sam pokazal izgled prave ponižnosti. O kako slovesen je moral biti ta trenotek Jezusove zadnje večerje, katere spomin obhaja sv. cerkev na veliki četrtek.

Potem je šel Jezus s svojimi učenci po dolini Jozafat, čez potok Cedron proti oljskej gori. Hotel se je namreč pred svojim britkim terpljenjem podati še v samoto, da bi se tam z molitvijo pripravil na svoje terpljenje. Smertne težave so ga obdajale na oljskej gori. Tresti se je začel in žalosten postajati. Obrnil se je k svojim učencem in jim rekel: „Moja duša je žalostna do smrti; ostanite tukaj in čujte!“ On je pa šel malo od njih in vidši muke, ki mu je bode terpeti, oblije ga kervavi pot, pade na kolena in moli k svojemu

očetu: „Oče! ako je mogoče, vzemi od mene kelih terpljenja, a vendar ne moja, ampak tvoja volja naj se izide.“

Otroci! večkrat pojdite v duhu tja v vert Getzemani in pogledjte Jezusa koliko terpi za naše pregrehe. Pomislite, da je tudi za vas dal svoje življenje. Zares, mnogo je on storil za vas, in kaj storite vi zanj? Ali hodite zmiraj po onem poti, kateri vam je on pokazal? Ali posnemate njegovo ljubezen, njegovo dobroto, pohlevnost in ponižnost? Ali ni Jezus tudi vas odrešil od večnega pogubljenja? Dà dà, preljubi otroci, véliki četrtek nas spominja na neskočno ljubezen Jezusovo, ki jo ima do nas ubogih ljudi, spominja nas pa tudi na njegovo veliko britkost in terpljenje.

Tudi sv. cerkev žaluje na ta dan. Vse nas opominja Jezusovega terpljenja. Slovesno petje na koru neha; zvonov in zvončkov veseli glasovi utihnejo in mesto zvonov derdrá lesena regetaljka sè zvonika, mesto zvončkov pa klepečejo leseni klepetci. Vse to se godi v znamenje velike žalosti, katero obhaja sv. cerkev.

Véliki četrtek se se je že v 7. stoletji začel obhajati v spomin, da je Jezus na ta dan postavil zakrament presvetega rešnjega telesa. Zato pa tudi na ta dan tisoč in tisoč vernikov pristopi k mizi božjej, da prejme presveto rešnje telo našega Gospoda in Zveličarja Jezusa Kristusa. Otroci glejte, da ga boste vselej vredno prejeli!

T.

Idimo k božjemu grobu.

Kakor prebivalci vsakega mesta o praznikih, nedeljah in drugih priložnostih radi zapuščajo svoja stanovanja med dolgočasnim mestnim zidovjem, ter se gredó sprehajati v bližnjo okolico, ako je le vreme ugodno in jim čas dopušča, tako delajo tudi prebivalci našega Ljubljanskega mesta.

Še celó po zimi jo radi iz mesta potegnejo, akoravno ne na zeleno polje, ker, — kakor veste, po zimi zelenja ni, — gredó pa v bližnji drevored, ali na led pri Ternovem, kjer se posebno mladi gospodje in gospodičine dersajo, da se vse praši.

Ko je pa zima pri kraji in je tudi mraz ponehal in sneg skopnil; ko je veseli pustni čas minul, v katerem so se stari in mladi naplesali in posvetnih veselie naveličali, ter resnejši čas — čas svetega posta — napočil, gredó Ljubljánčani proti božjemu grobu. Ker je pa tudi Ljubljánčan, kakor sploh prebivalci večjih mest, občutljiv proti deževji in mrazu, zato pa tudi on v takem vremenu ne bode stopil izpod strehe.

Le takrat, če je v postu posebno lepo vreme, videl boš ob nedeljah in čertkih veliko množico ljudi stopati proti božjemu grobu. Božji grob je namreč kapelica, bivša zadnja postaja nekedanjega križevega pota, ki je bil postavljen od Ljubljane do cerkve Štepanove vasi, poleg katere stoji še dandenes omenjena kapelica. Ta kapelica je zares čudno zidana. Notranji del ima dva prostora; iz prvega se pride skozi nizka vratica v drugega, kjer je prav za

prav božji grob. Odrasli človek se mora tedaj globoko pripogniti, da pride v drugi prostor. Tudi jaz sem obiskal to kapelico. Stopivši vanjo spomnil sem se grobov starodavnih časov.

Najbolj živo sem se pa spominjal groba našega odrešenika in izveličarja, kakor je namreč v svetem pismu popisan. Pa tudi spomini na katakombe in druge podzemeljske prostore, v katerih so se prvi kristijani svojim sovražnikom in neusmiljenim nevernikom skrivali, da bi daritev sv. maše mirno obhajali, so se v mojem duhu na novo obudili ter sem bolj in bolj premišljal, kar sem bral in slišal v šoli in cerkvi o življenji prvih kristijanov.

Kakor nam se g. učitelj pripovedovali, je ta križev pot, od katerega je do današnjega dne samo še zadnja postaja — božji grob — ostala, zelo star, menda je še iz srednjega veka.

To nam priča kapelica sama, ki je zidana prav po starem slogu.

Nekedaj so Ljubljancani — kakor Idričjani na hribcu pri sv. Antonu — prav pridno v pobožnem duhu in z vernim srcem ta križev pot obiskovali in velika množica ljudi je vrlela po Poljanah doli proti božjemu grobu. Ker je bil božji grob tako obilo obiskovan, zato je njegovo ime kot božja pot daleč na okrog slovelo. Dobila je o tem času kapelica božjega groba ime ,opatija‘ in njen opat je zdaj neki kanonik na Dunaji pri cerkvi sv. Štefana.

Ako premišljam, ljubi otroci, vse te in enake okoliščine ter primerjam tedanje in sedanje čase, najdem med njimi velik razloček, posebno v verskih zadevah. Nočem vam tega obširno popisovati, ker tukaj ni prostor zato, ampak memogredé naj omenim le pobožne, verne, nepopačene kristijane, ki so nekedaj na ravno tem polji in na tej ravnini pri božjem grobu, Boga dejansko častili in svojo vero očitno izpovedali. Takih kristijanov, ljubi otroci, iščemo dandenes zastoj. Pravega, verskega duha, ki je tedanje kristijane z navdušenostjo prešinjal in za vse dobro unemal, dandenes le še malokje najdemo; le mlačnost in neka čudna merzlota v verskih rečeh se nahaja med sedanjimi kristijani. Pač žalostno, a je vendar resnica.

Tako sem si mislil, ljubi otroci, ko sem šel tja proti božjemu grobu memo mirno tekoče Ljubljanice po zelenem polji. Predno sem se nadejal, pridem v Štepanjo vas in do božjega groba, kjer je bila velika množica ljudi, nekaj jih je bilo v cerkvi, nekaj v kapelici, a največ od zunej na polji in po bližnjih kerčmah. Kakor pri vsakem večjem izhodu, tako je bilo tudi tukaj mnogo prodajalcev z malimi kruhki pomorančami, in drugimi slaščicami. Ako bi me kedó vprašal, iz kakošnega namena se je toliko ljudstva tukaj sebralo, težko bi mu pravo povedal. Večidel je menda le stara navada, in čisti zrak, ki po polji veje, edini vzrok njihovega prihoda. —

Ko sem si vse to mirno ogledal, pa tudi v cerkvi in kapelici svojo molitev opravil, kakor je bila nekedaj lepa navada, vernil sem se zopet tiho, kakor sem bil prišel, v mesto nazaj.

Gredé po polji oziral sem se na bližnje Kamniške planine. Grintovec, omenjenih planin prvi velikan, se ni videl, skrival se je v oblake. Prav lepo se je pa videla Šmarna gora sè svojo lepo belo cerkvijo na verhu.

Ker je bilo oblačno, nisem videl Julijskih planin; tudi sivi Triglav se ni pokazal mojim očem. Na grad pogledavši spomnim se velikih stisk in strahú mirnih Ljubljancanov za časa francozke vojske, ko so se Avstrijci in Francozi

bili za posestvo ljubljanskega gradu in mesta, ko so topovi pokali in krogle v debelo zidovje letele. V takih mislih prikorakam zopet nazaj v Ljubljano. Vsako leto o sv. postu se pa vzdignem in grem zopet na novo v Štepanjo vas k božjemu grobu, kjer premišljam kako je bilo nekedaj vse drugače, nego jo dandenes.

P i r h i.

Nekega prijaznega večera, ravno pred velikonočno nedeljo, so sedeli Francika, Janezek, Tonček in Lenčika pred hišo na kamenitej klopi, in so se pogovarjali o lepih pirhih, ki je bodo dobili za velikonočne praznike.

Ne daleč od njih sta pa sedela sosedova otroka Jožek in Jerica; bila sta žalostna in sta tiho poslušala pogovor čveterih otrok.

To zapazi Janezek in pravi k njima: „Jožek in Jerica, zakaj se ne veselita jutersnega dneva?“ „Dà, vi se pač lahko veselite,“ reče Jožek, ali midva se ne moreva, ker nama nihče ne bo dal lepih pirhov za velikonočne praznike. Najini starši so ubožni, in jih nama ne morejo kupiti.“

„Oj to je škoda,“ reče Janezek, „in pogleda Tončka, Franciko in Lenčko, ter nekaj po tiho Tončku na uho pošeptá.“

Jožek in Jerica potem kmalu odideta, in tudi naše štiri otroke so mati poklicali v hišo, ker je začelo že hladneje prihajati.

Drugi dan je bilo veliko veselje. Otroci so že komaj čakali, da bi dobili pirhe, in že celo uro poprej vstanejo nego navadno. Oče in mati prineseta pisanih jajc, in je razdelita med svoje štiri otroke tako, da jih vsak enako število dobi.

Med tem, ko Lenčika in Francika svoje pirhe še občudujeta, izgineta Tonček in Janezek na enkrat iz hiše. Kmalu potem se splaziti tudi deklici, in ideti naravnost k sosedovim. Tu najdeti obedva brata.

„Kaj hočeta vi dva tukaj?“ vprašati deklici.

„In ve dve?“ „Kaj pa hočeta ve dve tukaj?“ vpraša Tonček. — Vsi štirji so osupnjeni, pogledujejo se in nobeden neče odgovoriti.

„Nù, me hočevi z Jerico govoriti,“ reče Francika.

„In midva z Jožkom,“ pravi Janezek.

„Vidva hočeta gotovo Jožku dati pirhe,“ reče Francika.

„Dá, in ve dve hočeta Jerico gotovo nekoliko s pirhi razveseliti,“ reče Tonček in se smeje. —

Zdaj je prišlo na dan, da so vsi štirje prišli, da bi Jožku in Jerici, katerih žalost jih je včeraj tako v serce dirnula, veselje naredili. Niso si pa hoteli razodeti svojega namena, da bi se s svojim lepim dejanjem ne bahali.

Pirhe so zdaj podelili Jožku in Jerici, katera sta se s solznimi očmi zahvalila svojim dobrotnikom za toliko veselje.

Prirodopisno-natoroznansko polje.

IV.

S l a n a.

V poznej jeseni vidimo večkrat, da so zgodaj v jutro strehe, drevesa in livade bele, kakor bi je sneg pokrival.

Pravimo, da je to slana ali mraz.

Kaj pa je slana? — Slana, ljubi otroci, ni nič družega nego zmerznjena rosa. Ako so namreč one stvari, na katere pade vodna para tako merzle, da voda na njih zmerzne, takrat zmerzne tudi para, kakor hitro se jih dotakne. Rosa postane ledena in to vam je slana ali mraz.

Onod, koder je menj rose, onod je tudi menj slane. Po drevesih, travnikih, strehah, lesenih mostovih i. t. d. vidimo mnogo slane, a po ulicah in hišah, koder se navadno kuri, je pa nič ni.

Kako pa je to, da je po drevesih, travnikih in drugih stvaréh več rose nego drugod? To boste prav lahko razumeli, ako vam povem, da vse stvari ne izžarivajo enako toplote iz sebe, torej se tudi ne ohladi vse v istem času. To je tedaj vzrok, da se po nekaterih stvaréh naredí rosa, po drugih pa ne. Trava in listje se posebno rado ohladi, ker rado izpušča gorkoto in ker prosto visi v zraku, torej ima tudi več rose nego kamenje in tla; po tem takem tudi več slane.

Slane je največ v poznej jeseni in v zgodnej pomladi; po zimi pa le takrat, ako ni zemlja sè snegom pobeljena.

Akoravno je slana zeló podobna snegu, vendar ne mislite si, da je slana in sneg ena in ista stvar. Kakor se rosa loči od dežja, ravno tako se loči slana od snegá. Slana namreč ne pada iz višave kakor sneg, ampak nareja se iz pare, katera zmerzne, kakor hitro se vleže na jako merzle reči.

Srèž na zidovjih, ledene cvetice po zimi na oknih in polédica ali gololed, te natorne prikazni, ki je gotovo vsak izmed vas pozna, bile bi še najbolj podobne slani.

Večkrat ste morda že slišali, da srèž prebija zid. To pa ni res. Srèž zidú ne more prebijati, pa tudi zima ne, kakor si to mislijo nekateri nevedni ljudje. Ako roko blizu kake stene deržimo, čutimo res merzloto, pa ne zato, da bi zima prebájala zid, ampak le zaradi tega, ker je naša roka gorkejša od zidú, in ker gorkota iz roke prehaja v zid, kakor vam sem to že povedal, ko sem govoril o rôsi. Kedar pa v roki na kakoršen koli način gorkota neha, čutili bomo berž tisti trenotek — mraz.

Ravno tako se tudi para razhladí v zraku, ter potem zmerzne na zidovjih ali se pa nabira v kapljice in cerljá po zidu, ako namreč zid ni toliko merzel, da bi voda mogla zmerzniti na njem.

Isto tako je, kedar okna zmerzujejo. Mislim, da vam o tem ni treba obširnejše govoriti, ker bi vam moral to stvar le ponavljati, a to bi bilo zame in za vas dolgočasno.

Le tega gotovo ne veste, kako se na zmerznjenih oknih one lepe ledene cvetice narejajo, katere po zimi skorej vsako jutro, ako je hud mraz, lahko vidite.

Prav na tanko se to še ne vé. Kapljice na oknu, predno zmerznejo, pomikujejo se po raznih potih in med tem tudi zmerzujejo. Prej ko ne so ravno ovi različni potje, ki nam tako lepe podobe predstavljajo.

Poledica ali gololed je pa ledena skorija, ki se naredi, kedar dež zmerzne. Zemlja je proti koncu zime še zelo merzla, in dež, ki na njo pade, lahko zmerzne. Tako se naredi poledica, po katerej ljudje težko hodijo in tudi marsikedo na njej pade.

Ako se mu nič žalega ne pripeti, dobro je, padlega človeka je le malo sram in smijaje se zopet vstane; ako si pa roko ali nogo izpahne, potem je pa — joj!

Lj. T.

Razne stvari.

Kratkočasnici.

* Pri izpraševanju prasha nek učitelj učenca: „Koliko je dve in tri?“ Deček pomisli, pa se ne more spomniti. Zdaj ga pokliče učitelj k sebi in mu reče: „Ako ti dam dve žemlji in še tri, koliko jih imaš potem?“ „Potem jih imam že zadosti,“ odgovori mu deček.

* Nek imeniten gospod pride v šolo in prasha učenca: „Koliko velja vagan pšenice, kedar velja pet vaganov 30 gld.“ „Prosim gospod“ odgovori učenec, „mi se še nismo učili od pšenice, ampak le od krompirja.“

Naloga sè števkami.

Neki kmet kupi zemljišče, ki je 80' dolgo in 40' široko; hoče si na tem zemljišču sezidati hišo, ki je 80' dolga, 40' široka in na istem prostoru imeti tudi vert, ki je tudi 80' dolg in 40' širok. Kaj mislite, kako je to napravil?

T. B.

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnjem listu.)

Rešitev naloge sè števkami, uganjke zastavic in rešitev rebusa v 2. listu „Verteca.“

Rešitev naloge sè števkami.

1 2 3 4 5 6 7 8 9
P e s t a l o c i.

Prav so jo rešili: Gg. Jož. Žinko in St. Kovačič, učitelj v Središču na Staj; J. Levičnik v Železnikih; Fr. Tomšič, duh. i učit. v Koprivi na Krasu; Ant. Berčič, učit. v Star. tergu p. Loža; Jos. Marčički na Pivki; Marko Kovšca, učit. v Selcih; Demšar in Jezeršek v Železnikih; Jak. Ukmar, učit. v Mošnjah; Iv. Zarnik, učit. v Budanjah; Fr. Jurkovič, učit. v Smarji pri Jelševcu; Fr. Kos, dij. v Ljubljani; Janko Božič, dij. v Gorici; Tone gr. Barbo, dij. v Rakovniku; Jos. Škofic, dij. v Ljub.; I. Tomšič, normalce v Ljubljani; Ern. Krapež, učenec v Ipavi; — Katarina Groser, učiteljica v Rojani; Olga Haring v Černomlji; Mat. Tomšič, v Trebnjem; Ivana Česnovar, posestnica v Polhovem gradu; in Terezija Bartol v Ljubljani.

Rešitev računskih nalog.

1. Sestre pridši na terg postavijo kosare z jabelki na tla, ter pričakujejo kupev. Kmalu pride neka imenitna gospa k Roziki in jo vpraša. „Deklica! po koliko jabelk daješ za en krajcar?“ „Sedem,“ odgovori Rozika. Po koliko pa vidve vpraša gospa sestri?

„Tončika in Francka se spomniti materine zapovedi, ter rečeti „tudi po sedem.“ Gospa kupi tedaj od Rozike za jeden, od Tončike za štiri in od Franeke za sedem krajcarjev jabelk. Roziki ostanejo zdaj še tri, Tončiki dve in Francki eno jabelko. Komaj prva gospa odide, pride že druga ter vpraša ravno tako najpred Roziko: „Po čem prodajaš jabelka.“ „Eno velja tri krajcarje,“ odgovori Rozika. „Midve tudi tako“ odgovoriti sestri. Ker so gospej lepa jabelka dopadla, in jih tudi nobena deklica ni ravno mnogo imela, pokupila je vse. Rozika dobi tedaj deset, Tončika šest in Francka tri krajcarje.

Tako so sestre prodale vsa jabelka po enakej ceni in tudi prinesle enako število denarja domov, kakor jim je bila mati naročila.

II. To čudno število je: 2714

D o k a z :

- a) $2 + 7 + 1 + 4 = 14, 2 \times 7 = 14.$
- b) $2 + 1 + 4 = 7, \quad 7 = 14/2$
- c) $2 \times 4 = 8, \quad 7 + 1 = 8.$
- d) $7 - 2 = 5, \quad 1 + 4 = 5.$

III. Tako-le: XX

Odštejem 88

Ostane 22

Prav so jo rešili: Gg. Fr. Tomšič, duh. i učit. v Koprivi na Krasu (II.); X. v Celju; J. Žinko (I. II. III) in Štef. Kovačič (II) učitelja v Središču na Štaj.; Jož. Slekovec, učit. v Jarenini (III); A. Berčič, učit. v Star. tergu p. Loža (II); Jan. Kuštrin, duh. v dol. Tribuši (II); M. Kovšca, učit. v Selcih (II. III.); Iv. Zarnik, učit. v Budanjah (II. III.); Vojteh Ribnikar, dij. v Kranji (II); Ožb. Hönigmann, uč. 4. raz. v Ljutomeru (I. II); Jos. Škofic, dijak in J. Tomšič, normalc v Ljublj. (II); — Ivana Češnovar, posest. v Polhovem gradu (II); Kat. Groser, učiteljica v Rojani (II. III); Filipina Wagner, v Ljublj. (II. III); M. Louša, v Ljublj. (II) in Mat. Tomšič v Trebnjem (II).

Rešitev rebusa.

Domačega tatú se težko ubrani.

Prav so ga rešili: Gg. Jos. Le-

vičnik in Iv. Dominik v Železnikih; A. Berčič, učit. v Star. tergu p. Loža; Jos. Vovk, učit. v Cerknici; Jan. Kuštrin, duh. v dol. Tribuši; Jos. Hönig, terg. v Kanalu; Jos. Mavčički na Pivki; Demšar in Jezeršek v Železnikih; Jak. Ukmar, učit. v Mošnjah; Iv. Zarnik, učit. v Budanjah; J. Gantar, učit. v Planini p. Vipave; Fr. Jurkovič, učit. in Pučkov, poštni uradnik v Šmarji p. Jelševcu; Tonej Šket, učit. pri Sv. Lenartu na Štaj.; Fr. Tomšič, duh. i učit. v Koprivi na Krasu; J. Fric, v Žrelcu na Kor.; X. v Celji; Jož. Žinko in Štef. Kovačič, učit. v Središču na Štaj.; Fr. Kokalj, učit. v Ljubljani; Fr. Gerkman, učit. v Ljub.; Jož. Slekovec, učit. v Jarenini; Jos. Potépan, kmet v Zemonu; Hen. Podkrajšek, dij. v Ljublj.; Tone g. Barbo, dij. v Rakovniku; Jož. Unger, terg. pomoč. v Št. Jurji na Štaj.; Vojteh Ribnikar, dij. v Kranji; Jos. Škofic, dij. v Ljubljani; Drag. Triller, dij. v Ljublj.; Fr. Kos, dij. v Ljublj.; Janko Božič, dij. v Gorici; Janko Bleiweis, učenec v Ljublj.; Ernest Krapež, učenec v Ipavi; J. Tomšič, norm. v Ljublj. Jož. Kušar, učenec v Ljublj.; — Kat. Groser, učiteljica v Rojani; Olga Haring v Črnomlju; Alb. Pirc, v Teržiču; Mat. Tomšič, v Trebnjem; Olga Razpetova v Postojni; Marička Pignatorijeva v Črnicah; Viktorija Jamar, uč. na Fužinah pri Ljubljani; Barbara Höchtel, uč. v Gradcu.

LISTNICA. G. J. M. v R.: „Narodna Šola“ razpošila različno šolsko blago za majhen denar, ki ga učitelj ali pa šola plačuje na leto. Letnina znaša le 1 gold. Želeti je, da bi vsi narodni učitelji pristopili k temu občerkristnemu društvu. — J. U. v Št. J.: Kratkočasnica ni ugodna za natis. — J. Fr. v Radegundu: Prililil smo in je prav. Bilil nam zdravi! — S. M. v Ljut.: O priložnosti pismeno. — T. g. B. v R.: Vaša povestica je že preveč znana; v Šmidovih povesticah je, se ve dá z drugimi besedami, prosimo raje kaj drugega. Računsko nalogo smo priobčili. — J. U. v M. Dopisli na uredništvo „Vertec“ niso poštnine prosti, tudi rešitve nalog i. t. d. morajo se pošiljati v zapečatenih in frankovanih listih ali pa na listni. ci. Kaj čemo, nij drugače! — K. G. v Rojani: Zna biti uporabimo; bodite pozdravljeni; — J. K. v dol. Tr.: Poslana naloga je že preveč znana; tudi predlanjski „Vertec“ je nekaj enacega že prinesel. Da ste nam zdravi! — Iv. G. v Š.: Vašo pesmico smo prepozno dobili; pride drugipot. — Nekaterim gosp. pisateljem: Več pripisanih drobtin pride v prihodnjic na versto; za denes je bilo nemogoče.

 Kedor želi Vertec od leta 1871. ali pa od 1872. l. dobi lahko še vse liste po znižanej ceni za 2 glđ. pri podpisnem uredništvu.

 Denašnjemu listu je priložena muzikalna priloga.

Izdatelj, založnik in vrednik Ivan Tomšič. — Tisk Egerjev v Ljubljani.

PETELINOV KLIC.

(S: Gros.)

Urno.

Sostavil Fr. Ludwig.

1. Berž otroci, ustanite, se umite in moli-te,
2. Kinjige bež vroko vxemite, marno pridno se u-či-te,
3. V šolo le ho-dite radi dokler ste še čversti mladi,
4. Škrebno tud' na vest pazite, greha nikdar ne stori-te,

1. ta, ki dolgo spi, pač nič vreden ni, kikiu-ki!
2. mlad, kidor se u-či, kiruha dost dobi, " " " "
3. kidor rad polo-ži, v šolo xamu-di, " " " "
4. le kidor prav živi, prost je vseh škribi, " " " "

(Glej „Vertec“ L. 1872 stran 181.)

POMLADANSKA.

Srednje.

(Dragotina Tomšič.)

Sostavil Fr. Ludwig.

1. Po - mlad nas premila po-xdravlja le - po, glej!
2. In tički pre-ljubi le-po se gla - se, če -
3. Čex drevje razsiplje se cvetja xaklad, o -

1. v solnčnej gorke - ti, že rožce cve - to!
2. be - li - ce xurne po cve - tji le - te!
3. troci hi - ti - jo, po travci shakljat.

(Glej „Vertec“ L. 1872 stran 59.)

LOVEC.

Hodé.

Sostavil Fr. Ludvig.

1. Z lo-kom i - no stre - lo, lo-vec pre-le-
2. Vračni vi-so - či - ni o - rel je vla-
3. Da-lja se mu kila - nja kar do-spi v

1. ti, go-ro in glo-be - lo, ko se
2. dar, breznu in ster-mi - ni, lo-vec
3. lov, serna, a - li ka - nja, Vse je

1. dan bu-di, Ha-li, ha-lo, ha-li, ha-
2. go-spo-dar, Ha-li, " " " " "
3. plen nje-gov. Ha-li, " " " " "

1. lo, ha-lo, ha-li, ha-lo ! Ha-li, ha-lo, ha-
2. " " " " " " " " " " "
3. " " " " " " " " " " "

1. li, ha-lo, ha-lo, ha-li, ha-lo !
2. " " " " " " " " " "
3. " " " " " " " " " "